

Meritxell Blanco

Sempre hi ha hagut espais especialment inspiradors per a la creació artística al llarg de la història. Emplaçaments amb una força visual tan potent que ha temptat artistes de totes les disciplines a representar-los una vegada darrere l'altra, com el Mont Fuji, la ciutat de Venècia, o la Torre Eiffel. I el potencial estètic d'alguns indrets ha estat tan enorme que fins i tot va provocar a les darreries del segle XIX la creació de comunitats de creadors al voltant, amb la dèria de pintar à plein air. És el cas emblemàtic dels components de l'Escola de Barbizon que, instal·lats al poble del mateix nom, freqüentaren el bosc de Fointainebleau per escapar de l'academicisme; l'Escola luminista de Sitges o els Macchiaioli florentins.

Normalment, un artista se n'adona, de la capacitat creativa del lloc i provoca l'efecte crida. Com quan Van Gogh va intentar convèncer els seus coetanis que el futur de l'art era a la Provença francesa. Joan Fontcuberta, el més entusiasta dels artistes per la capacitat d'engany de les imatges, va fer quelcom similar quan va descobrir un d'aquests espais excepcionals: els jardins de Juberrí (Sant Julià de Lòria). Va proposar un taller a tretze especialistes de diferents àmbits culturals del país, per esperonar-los a passejar-hi i aprofitar la força creativa del lloc. Fruit d'aquestes incursions, cada un dels participants va crear un projecte inspirat en els jardins de Juberrí per jugar, com acostuma a fer Fontcuberta, amb la mentida i la veritat.

L'indret és un dels més particulars i indescriptibles de tot el país. Una iniciativa privada de la zona que ha transformat el

paisatge en un híbrid entre parc d'escultures i jardí francès per a delit dels turistes. L'originalitat de l'invent rau en el fet que combina, sense cap tipus de pudor ni coherència aparent, obres originals d'art amb altres peces d'escàs valor econòmic i artístic, que no són més que figures de resina de gran format de tot tipus de temàtiques. Així, hi conviuen al mateix espai dinosaures amb animals de granja, còpies de monuments coneguts i escultures que es podrien trobar en qualsevol jardí. És a dir, una representació bastant gràfica del que Theodor Adorno entenia per kitsch: l'ús pretensions de la imitació i la còpia per “donar a l'audiència oci i alguna cosa per mirar”.

L'interès de Joan Fontcuberta per aquesta “paròdia de la veritable consciència estètica” no és cap altre que el mateix que va portar Umberto Eco a emprendre un viatge per tota Amèrica del Nord a la recerca del “fals absolut”. És a dir, de casos límit entre l'arqueologia i la falsificació, capaços d'aconseguir una realitat més autèntica que la mateixa realitat. Així, va visitar museus d'història que barregen originals amb peces reconstruïdes, palaus envaïts per l'horror vacui sense cap espai buit que no recordi una altra cosa, museus de cera on la còpia aspira a aportar una experiència més autèntica que la que pot oferir l'original, parcs d'atraccions en què la fantasia opera com a realitat, arquitectura d'imitació, castells, zoològics, etc. Tots els casos en què el signe apareix a ulls de l'espectador com a veritat.

És evident que dintre d'aquell ventall de possibilitats, els jardins de Juberrí no només hi tenen cabuda perfectament, sinó que fins i tot es podrien considerar “el cas andorrà”. La proposta de Joan Fontcuberta és, per tant, una invitació travessada pel concepte postmodern de hiperrealitat, que qüestiona la credulitat de l'espectador i adverteix de la capacitat que tenen les imatges per suplantar la realitat. En convidar els participants a utilitzar aquest parc com a camp d'experimentació, Fontcuberta els proposa que investiguin els marges entre la realitat i la ficció, que esbrinin de què pot

arribar a ser capaç el signe, que utilitzin la imatge per plantejar jocs de versemblança. Un camp que ha conreat al llarg de tota la seva carrera i que també han explorat altres artistes com Chema Madoz, Cristina de Middel o Peter Fisher.

Els resultats del taller als jardins de Juberrí són un joc polièdric al voltant de la veritat i la mentida. Alguns dels projectes (Miquel Mercè i Joana Baygual) parlen de la confrontació entre allò real i allò fals. D'altres, no obstant, de com el parc els situa al mateix plànol de significació (Quim Torredà). També n'hi ha que se centren en la manera en què el símbol és assimilat a allò què significa, ja sigui l'escultura en allò que representa (Àlex Tena, Eve Ariza), ja sigui la còpia, en l'obra original (Ari B. Miró). O com l'artifici pot arribar a substituir la realitat (Emma Regada, Sam Bosque). Projectes que treballen a l'entorn de l'amalgama entre artificial i autèntic sense solució de continuïtat (Helena Guàrdia, Montserrat Altimiras, Laura Gàlvez). I, finalment, projectes que contextualitzen (Esther Jover) o hi reflexionen (Julien Roche).

Així, tretze creadors d'Andorra es van endinsar als jardins de Juberrí animats pel prominent artista català tal com ho van fer pel paisatge olotí Barrà, Masriera i Urgell sota la inspiració del treball de Joaquim Vayreda: amb l'objectiu que la natura els ensenyés un poc més sobre la realitat. L'interès pel paisatge pel seu potencial visual i la seva capacitat de generar discurs hi persisteix; però ja no ens trobem al segle XIX, ni els jardins de Juberrí són un paisatge qualsevol de la Garrotxa. L'era postmoderna reclama alguna cosa més que una anàlisi sobre la llum i la varietat cromàtica del dia. En una societat acostumada al símbol i a l'input visual constant, només un territori inhòspit, amb una base real que hagi estat recoberta per una pàtina de ficció, pot oferir el que pot necessitar una escola artística encoratjada a parlar sobre la hiperrealitat.